

RÁCZ ZOLTÁN*

A szociális biztonsághoz való jog Magyarországon a rendszerváltozás óta eltelt időszakban

I. A szociális biztonsághoz való jog alkotmányjogi megközelítése

A szociális jogok, ide értve a szociális biztonsághoz való jogot, a második generációs jogok körébe tartoznak, amelyek jellegüknél fogva alapvetően különböznek az első generációs jogoktól. Az utóbb említett jogok vonatkozásában az állam feladata elsősorban saját maga korlátozása és a pozitív cselekvéstől való tartózkodás, az előbb említett jogok esetében az állam aktív szerepvállalására van szükség azzal a kitéttel, hogy egyes esetekben a jogok bizonyos vonatkozásai ugyanúgy tartózkodási kötelezettséget írnak elő az államra. A szociális alapjogként elismert jogok, elsősorban a legalapvetőbbnek tekinthető szociális biztonsághoz való jog pontos jogi tartalmát meghatározni rendkívül nehéz¹.

II. A módosított Alkotmánynak a szociális biztonságra vonatkozó rendelkezései

A rendszerváltást követően módosított Alkotmány két helyen is foglalkozott a szociális biztonsághoz való joggal. Az Alkotmány 70/E. §.-a rendelkezett a szociális biztonsághoz való jogról, az (1) bekezdés értelmében a Magyar Köztársaság állampolgárainak joguk van a szociális biztonsághoz; öregség, betegség, rokkantság, özvegység, árvaság és önhibájukon kívül bekövetkezett munkanélküliség esetén a megélhetésükhöz szükséges ellátásra jogosultak, a (2) bekezdés szerint pedig a Magyar Köztársaság az ellátáshoz való jogot a társadalombiztosítás útján és a szociális intézmények rendszerével valósítja meg.

Az Alkotmány 17. §-a alapján a Magyar Köztársaság a rászorulókról kiterjedt szociális intézkedésekkel gondoskodik. A két rendelkezés egymást kiegészítő, egymást erősítő szabályként volt értelmezendő.

Ezen túlmenően a szociális jogok kapcsán feltétlenül meg kell említenünk, hogy az Alkotmány egyéb rendelkezései is szoros összefüggésben állnak a 70/E. §-al. Egyértelmű korreláció mutatható ki a szociális biztonság és a tulajdonjog, az értékgarancia elve,

* egyetemi docens, Miskolci Egyetem

¹ TAKÁCS ALBERT: *A szociális jogok*. In: Halmai Gábor–Tóth Gábor Attila (szerk.): *Emberi jogok* Osiris Kiadó. Budapest, 2003. 812. p.

a bizalomvédelem, valamint jogbiztonság (szerzett jogok védelme) és a közteherviselés alkotmányos követelménye között². A jelen tanulmány következő fejezetében ezen összefüggéseket alaposabb elemzés alá fogjuk vetni.

III. A szociális biztonsághoz való jog értékelése az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlatában

A szociális biztonsághoz való jog kérdésével az Alkotmánybíróság működésének első éveiben rengeteget foglalkozott és az alkotmánybírákat időnként megosztotta ezen jog tartalmi kérdéseinek megítélése (ez kifejeződik az egyes határozatokhoz fűződő párhuzamos indoklásokban és különvéleményekben).

Az Alkotmány 70/E. § (1) bekezdése szerint a Magyar Köztársaság állampolgárainak joguk van a szociális biztonsághoz, öregség, betegség, rokkantság, özvegyiség, árvaság és önhibájukon kívül bekövetkezett munkanélküliség esetén a megélhetésükhöz szükséges ellátásra jogosultak. A (2) bekezdés értelmében a Magyar Köztársaság az ellátáshoz való jogot a társadalombiztosítás útján és szociális intézmények rendszerével valósítja meg. A 26/1993. (IV.29.) AB határozat szerint ezekből a rendelkezésekből az következik, hogy az állam a polgárok megélhetéséhez szükséges ellátáshoz való jogaik realizálása érdekében társadalombiztosítási és szociális intézményi rendszert köteles létrehozni, fenntartani és működtetni. Az Alkotmányból fakadó következmény tehát, hogy a társadalombiztosítási és szociális intézményi rendszer a megélhetéshez szükséges ellátásra való jogosultságot megvalósítsa. Az Alkotmány azonban a rendszerek működésére vonatkozó alapvető elveket és szempontokat nem határozza meg. A vegyes rendszerű társadalombiztosítás önmagában tehát nem alkotmányellenes mindaddig, amíg az állam a jogi szabályozással azt úgy működteti, hogy a biztosítás útján szerzett jogokat, továbbá a szociális biztonsághoz való jog tartalmi elemét adó ellátáshoz való jogot nem sérti, alkotmányellenes az arányok önkényes megváltoztatása lehet. A 43/1995. (VI.30.) AB határozat – mintegy összegezve korábbi határozatainak indokolását – kifejti, hogy az állam eleget tesz az Alkotmány 70/E. §-ában foglalt kötelezettségének, ha a szociális ellátás biztosítására megszervezi és működteti a társadalombiztosítás és a szociális támogatások rendszerét, de ezen belül a jogalkotó maga határozhatja meg, hogy milyen eszközökkel éri el a társadalompolitikai céljait.

Ezen többségi szavazattal elfogadott értelmezéseket néhány alkotmánybíró vitatott. Az egyik álláspont szerint az Alkotmány 70/E. § (1) bekezdése nem egy, hanem két alapvető jogot kodifikál. A szociális biztonsághoz való jogot és az ellátáshoz való jogot.³ A különvélemény leszögezi, hogy a két alapvető jog önálló és egyenrangú alapjogként való kezelése áll összhangban Magyarország vállalt nemzetközi jogi kötelezettségeivel, vagyis az ENSZ Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Nemzetközi Egyezségokmányával (különösen annak 9., 10. és 11. cikkében foglaltakkal). A vélemény szerint az Alkotmány ugyan nem határozza meg közelebbről a szociális biztonság fogalmát, de az Alkotmánybíróság feladata, hogy részben az utólagos normakontroll kö-

² RÁCZ ZOLTÁN: *A társadalombiztosítási rendszer alkotmányos keretei az Alkotmánybírósági határozatok tükrében*. Állam és Jogtudomány 2008 XLIX/2 132–136. pp.

³ 26/1993. (IV.29.) AB hat. dr. Kílényi Géza alkotmánybíró különvéleménye.

rébe tartozó egyedi döntéseiben, részben az Alkotmány értelmezése tárgyában hozott határozataiban fejte ki álláspontját az egyes alapvető jogok tartalmáról, illetőleg a jogok érvényesülésének korlátairól.

Másik álláspont szerint⁴ a szociális biztonsághoz való jog tartalma a megélhetéshez szükséges ellátás, amely nem azonos a létminimummal, hiszen a szociális biztonsághoz való jog felmerülte esetszortjainak, tényállásainak felsorolásánál olyan – lényegük-nél, természetük-nél fogva – különböző esetek követik megkülönböztetés nélkül egymást, mint az öregség vagy a munkanélküliség. Az Alkotmány 70/E. § (1) bekezdése alapján az államnak két, egymástól természete, jellegzetességei szerint elkülönült rendszert kell működtetnie, és azok valamelyikébe az ugyanazon bekezdésben nevesített esetszortokat be kell sorolnia. Ez jelenti a szociális biztonsághoz való jog tartalmát ezen vélemény szerint. Az ehhez kapcsolódó álláspont szerint a szociális biztonsághoz való jog sajátos alapjog. A hagyományos alapjogok esetén az államnak az egyén cselekvési szabadságába való behatolása elleni közjogi-alkotmányjogi igény az állami behatolást csak kivételesen, másik alapjoggal való kollízió esetén, a konkurencia feloldása érdekében teszi lehetővé, és csak arányos mértékben. A közjogi igény tehát alapvetően az államot tartózkodásra kötelezi, ahol az állami behatolás eltérése egészen szélső kivétel. A szociális biztonsághoz való jog esetében azonban más a helyzet. Ez esetben az alapjogi viszony az egyén javára az államot tevéssre, pozitív cselekvésre kötelező igényt fogalmaz meg meghatározott körülmények bekövetkezése esetén, vagyis az állam éppen az egyén magánszférájába való behatolásra egyenesen kötelezi, hiszen kötelezettségének lényege éppen ez. Az állam tehát fogalmilag nem hatolhat be alapjog-korlátozás címén az egyén szabadságába, mivel már eleve fogalmilag benne van. Szociális segítségnyújtás intézmények esetén az állam kizárólagosan, a társadalombiztosítás esetén pedig akár kizárólagosan, akár vegyes rendszerben szerepet vállalhat ennek az alapjognak az érvényre juttatásában.

A 24/1991. (V.18.) AB határozatot az Alkotmánybíróság minimális többséggel fogadta el. Érdemes felidézni négy alkotmánybírónak a különvéleményeikben megnyilvánuló, a szociális biztonsághoz való jogról vallott felfogását. Véleményük szerint a szociális biztonsághoz való jog Alkotmányban rögzített jog, nem csupán program. 1948 után ugyanis a magyarországi politikai hatalom deklarálta, hogy a társadalmi össztermékkel úgy kíván gazdálkodni, hogy bizonyos igényeket társadalmi szinten kielégít, elkerülendő a társadalmi polarizációt. Amit a munka ellenértékéből a társadalom, a hatalom a maga aktusával elsajátított, abból vállalta szociális lakásprogram megvalósítását, családi támogatás, ingyenes oktatás nyújtását és vállalta a nyugdíjba került dolgozó és annak özvegye részére a kereset bizonyos %-ában kifejezett szociális helyzet garantálását, amelyek együttesen jelentik a szociális biztonságot. A nyugdíjasokkal szemben, akiknek aktív életében a tartalék alkotásának lehetőségét az állam elzárta, nem egyeztethető olyan politika és alkotmányellenes minden jogszabály, amely a vállalandó terhekből többet hárít a nyugdíjasokra, mint a dolgozókra és ezáltal az előbbiek szociális helyzetét a létminimum felé tolja. A nyugdíjasoknak a szociális biztonságra szerzett joguk van⁵, azt az állam nem vonhatja el, ez éppen olyan személyes jog, mint a tulajdonhoz való jog.

⁴ 56/1995. (IX.15.) AB hat. dr. Vörös Imre alkotmánybíró párhuzamos indokolása.

⁵ SÓLYOM LÁSZLÓ: *Az Alkotmánybíróság kezdetei Magyarországon*. Osiris Kiadó. Budapest, 2001. 664. p.

A 32/1991. (VI.6.) AB határozat pedig annyiban bővítette az Alkotmánybíróságnak a szociális biztonsághoz való jogról vallott felfogását, miszerint a szociális biztonság nem jelent sem biztosított jövedelmet, sem pedig azt, hogy az állampolgárok egyszer elért életszínvonala a gazdasági viszonyok kedvezőtlen alakulása következtében ne csökkenhetne. Az államnak polgárai szociális biztonsága tekintetében fennálló kötelezettségeit az Alkotmány 70/E. § (1) bekezdésében foglaltak általános jelleggel nevesítik.

IV. Miként ítélik meg a nemzetközi jogi dokumentumok a szociális biztonságot?

A szociális biztonság kérdésével nemzetközi szinten több dokumentum is foglalkozik. Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata egészen széles értelemben közelíti meg a szociális jogokat, kimondván, hogy minden személynek joga van saját maga és családja egészségének és jólétének biztosításához alkalmas életszínvonalhoz. A dokumentum 22. cikke pedig konkrétan tartalmazza a szociális biztonsághoz való jogot, amely minden személyt, mint a társadalom tagját megilleti. Végezetül a 25. cikk utal a munkanélkülségre, a betegségre, a rokkantságra, az özvegységre, az öregségre és egyéb olyan esetekre szóló biztosításhoz való jogra, amikor létfenntartási eszközeit valaki akarától független körülmények között elveszítette.

A már korábban hivatkozott Gazdasági Szociális és Kulturális Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya (amelyet magyar jogrend az 1976. évi 9. törvényerejű rendelettel hirdetett ki) 11. cikkének 1. bekezdése pedig elismeri mindenkinek a jogát önmaga és családja megfelelő életszínvonalára. A dokumentum 9. cikke kimondja, hogy mindenkinek joga van a szociális biztonságra, beleértve a társadalombiztosítást is. A 10. cikk 2. bekezdése pedig külön kiemeli a szülőknek járó megfelelő társadalombiztosítási szolgáltatásokkal együtt járó szabadságot.

A kérdéssel részletesebben az ILO 102. számú egyezménye foglalkozott, amely a társadalombiztosítás minimális követelményeiről szól. Ezen egyezmény képezi az alapját az ILO további egyezményeinek és ajánlásainak, amely a szociális biztonság, illetve főként a társadalombiztosítás területét érinti.

Az Európai Szociális Karta (a magyar jogrend részévé a 1999. évi C. törvény elfogadásával vált) sem hagyta érintetlenül a szociális biztonsághoz való jog kérdését. A 12. cikk a társadalombiztosításhoz való joggal, a 13. cikk a szociális és egészségügyi segítségnyújtáshoz való joggal, a 14. cikk a szociális jóléti szolgáltatásokban való részesülés jogával, a 16. cikk a család szociális, jogi és gazdasági védelmével, a 17. cikk az anyák és gyermekek szociális és gazdasági védelemre való jogával kapcsolatos állami kötelezettségeket rögzíti. Ezen szabályok egészülnek ki a Kartához fűzött 1988. évi Kiegészítő Jegyzőkönyv 4. cikkének az idős személyek szociális védelmére való jogáról szóló rendelkezéssel. A 13. cikk alapján a szociális és egészségügyi segítségre való jog önálló jogként jelenik meg az Európai Unióban⁶.

Az egész világra kiterjedő dokumentumok és az európai szabályozás mellett feltétlenül meg kell említenünk az Emberek és Népek Jogainak Afrikai Kartáját, amely *exp-*

⁶ KARDOS GÁBOR: *A szociális biztonsághoz való jog védelme a nemzetközi jogban*. Fundamentum 2000/3. 8. p.

ressis verbis nem említi ugyan a szociális biztonsághoz való jogot, de néhány része [18. cikk (4) bekezdés és 29. cikk] tartalmilag kapcsolódik ezen jogosítványhoz.

A szociális biztonsághoz való jogra vonatkozó nemzetközi szabályok betartása érdekében születtek meg az ellenőrzésre irányuló eljárások, amelyek közvetlen és közvetett módon történhetnek⁷

V. A szociális biztonsághoz való jog az Alaptörvényben

Magyarország Alaptörvényének XIX. cikke a szociális biztonsághoz való jogot négy bekezdésben szabályozza. Az (1) bekezdés szerint Magyarország arra törekszik, hogy minden állampolgárának szociális biztonságot nyújtson. Anyaság, betegség, rokkantság, fogyatékoság, özvegység, árvaság és önhibáján kívül bekövetkezett munkanélküliség esetén minden magyar állampolgár törvényben meghatározott támogatásra jogosult. A (2) bekezdés alapján Magyarország a szociális biztonságot az előző bekezdés szerinti és más rászorulóknak esetében a szociális intézmények és intézkedések rendszerével valósítja meg. A (3) bekezdés értelmében törvény a szociális intézkedések jellegét és mértékét a szociális intézkedést igénybevevő személynek a közösség számára hasznos tevékenységhez igazodóan is megállapíthatja. Végezetül a (4) bekezdés akként szól, hogy Magyarország az időskori megélhetés biztosítását a társadalmi szolidaritáson alapuló egységes állami nyugdíjrendszer fenntartásával és önkéntesen létrehozott társadalmi intézmények működésének lehetővé tételével segíti elő. Törvény az állami nyugdíjra való jogosultság feltételeit a nők fokozott védelmének követelményére tekintettel is megállapíthatja.

Az Alaptörvény tulajdonképpen már nem (alanyi vagy nem alanyi) jogként beszél a szociális biztonságról, hanem valójában államcélként (erre utal a „törekszik” kifejezés).⁸

A két normaszöveg összevetéséből az a következtetés is megalapozottnak bizonyulhat, hogy megváltozott a jog alanyainak a köre. Az Alkotmány szövegére vonatkozóan volt olyan értelmezés⁹, mely szerint az (1) bekezdés szerinti felsorolás csak példálózó jellegű esetkörnek minősíthető, vagyis nem szűkül le a mondatban felsoroltakra, hanem az összes magyar állampolgárt a jog jogosultjának kell tekinteni. A jogi szakirodalomban ennek a kérdésnek az elemzésével a fent idézett szerzőn kívül nem foglalkozott senki, az alkotmánybírák közül is csupán ketten érintették a kérdést az Alkotmánybíróság korábbi szakaszaiban történő működés kapcsán. Ezzel szemben az Alaptörvény szabályozása a jogirodalmat¹⁰ arra a következtetésre sarkallta, hogy az államnak csak a taxációban szereplő állampolgári csoportok tekintetében kell megteremteni a szociális biztonsághoz való jogot.

Jelentős változás látható az Alkotmányhoz képest a szociális biztonság tárgyát tekintve, az Alaptörvényből a szociális biztonság megteremtésének eszközei közül kikerült a társadalombiztosítás rendszere, megmaradt a szociális intézmények sora, valamint a szociális intézkedésekkel bővültek azok. A társadalombiztosítás fenntartására vonatkozó kötelezettség elhagyása felveti azt a problémát, hogy mennyiben felel meg az

⁷ KARDOS 2000, 10–11. pp.

⁸ FLECK ZOLTÁN–GADÓ GÁBOR–HALMAI GÁBOR: *Vélemény Magyarország Alaptörvényéről*. Fundamentum 2011/1 68. p.

⁹ JAKAB ANDRÁS (szerk.): *Az Alkotmány kommentárja*. Századvég Kiadó. Budapest, 2009. 2584. p.

¹⁰ FLECK–GADÓ–HALMAI 2002, 68. p.

Alaptörvény vonatkozó része az előző pontban vázolt nemzetközi dokumentumoknak (különösen az ILO 102. számú egyezményének és a Gazdasági Szociális és Kulturális Jogok Nemzetközi Egyezségokmányának).

Lényeges különbség a két normaszöveg között, hogy miközben az Alkotmányban a szociális biztonságot az egyes alanyok a megélhetésükhöz szükséges mértékű ellátás alapján érik el, addig az Alaptörvényben ez már csak a törvényben meghatározott támogatás szintjéig jelenik meg. Nem értünk egyet a szakirodalomban megjelölt azon nézettel¹¹, miszerint ez nem releváns különbség, mert eddig sem volt szó valóságos alapjogról, vagyis a mérték tekintetében nem gyengül a rendelkezés, mert nincs hova gyengíteni azt. Véleményünk szerint ez a megközelítés lerontja a szociális biztonságnak a jelen tanulmány I. pontjában körülírt felfogását, az ember oldaláról az állam oldalára teszi át a hangsúlyt.

Az Alaptörvény újdonsága a törvény azon szabályozása, miszerint a jogalanyoknak kötelességük a szociális intézkedések igénybevétele esetén a közösség számára valamilyen „hasznos tevékenységet” végezniük. Az Alaptörvény az időskori ellátásokat kiemeli a többi ellátás közül, hangsúlyozva az egységes állami nyugdíjrendszer fenntartásának szükségességét, az önkéntes magánnyugdíj pénztárak működésének lehetővé tételét és külön szabályozza a nőkkel szembeni pozitív diszkriminációt a korhatár előtti nyugellátás igénybevétele területén.

VI. Az Alkotmánybíróság felfogása a szociális biztonsághoz való jogról az Alaptörvény hatálybalépése óta

Előljáróban leszögezhetjük, hogy 2012 óta az Alkotmánybíróságot kevésbé foglalkoztatta a szociális biztonsághoz való jog, mint a korábbi évek, évtizedek Alkotmánybíróságát (meggyőződésünk, hogy a mindenkori Alkotmánybíróság személyi összetétele rendkívül meghatározó ezen bíróság gyakorlatát, döntéseinek milyenségét illetően). Tekintettel arra, hogy az Alkotmánybíróság nem hivatalból jár el, hanem az elé kerülő beadványok kapcsán hozza meg döntéseit, ezért nyilvánvalóan alapvető, mely jogosultak, milyen témakörökben fordulnak ezen szervhez. Az Alaptörvény hatálybalépése óta lényegesen kevesebb beadvány érkezett a jelen tanulmány tárgyát képező ügyekben, mint például a Bokros-csomag hatálybalépését követően. Ebből a tényből következik az is, hogy kevesebbszer kellett a bírának értelmezni a szociális biztonsághoz való jog mindezt, mint a korábbi években tevékenykedő társaiknak.

A nem túl nagy számú döntésből az alábbi következtetéseket tudjuk levonni. Az Alkotmánybíróság szerint az Alaptörvény a szociális biztonsághoz való alkotmányos alanyi jogot nem tartalmaz, az Alaptörvény XIX. cikkében szereplő „törekszik” kifejezés azt deklarálja, hogy Magyarországon a szociális biztonság garantálása nem alanyi alapjog, hanem csak államcél. Az Alkotmánybíróság szerint ez az Alaptörvény N. cikkével (a kiegyensúlyozott, átlátható és fenntartható költségvetési gazdálkodás elve) együttesen ez az államcél azt a kötelezettséget rója az Országgyűlésre és a Kormányra, hogy az ország gazdasági állapotát, teljesítőképességét figyelembe véve határozzák meg az ál-

¹¹ JAKAB ANDRÁS: *Az új Alaptörvény keletkezése és gyakorlati következményei*. HVG-ORAC Kft. Budapest, 2011. 221. p.

lami szociálpolitikának azon alap elemeit, melyek garantálása állami feladat. Ez mindössze a szociális ellátórendszer fenntartását és működtetését követeli meg az államtól, anélkül azonban, hogy bármely ellátás konkrét formájára és mértékére vonatkozóan bárki számára Alaptörvényben biztosított jogot keletkeztetne. Az Alkotmánybíróság azt is kimondta, hogy a XIX. cikk (1) bekezdés második mondata is azt erősíti meg, hogy az egyes támogatások konkrét formáját és mértékét a törvényhozó szabadon határozza meg.¹²

Az Alkotmánybíróság a 40/2012. (XII. 6.) AB határozatában a megváltozott munkaképességű személyek ellátásairól és az egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXCI. törvény (Mmtv.) kapcsán fejtette ki álláspontját az egyes nyugellátások tekintetében. A határozat szerint az Alaptörvény jelzi a nyugellátások rendszerének módosítására, adott esetben szociális ellátássá történő átalakítására vonatkozó szociálpolitikai törekvést. Az AB határozat kiemeli, miszerint az Alaptörvény szociális biztonságról szóló XIX. cikke nem jogokról, hanem jellemzően állami kötelezettségekről és államcélokról rendelkezik. Az Alaptörvény XIX. cikk (4) bekezdése „állami nyugdíjra való jogosultságot” említ, amelynek feltételeit törvény állapítja meg. A XIX. cikk (1) bekezdése pedig az állampolgárok anyasága, betegsége, rokkantsága, özvegysege, árvasága és önhibáján kívül bekövetkezett munkanélkülisége esetében garantálja a „törvényben meghatározott támogatásra” való jogosultságot. Az Mmtv. 2012. január 1-től a megváltozott munkaképességű személyek számára nem nyugellátást, hanem egészségbiztosítási ellátást nyújt [egyfelől pénzbeli (rehabilitációs vagy rokkantsági) ellátást, másfelől rehabilitációs szolgáltatásokat]. Az AB határozat szerint tehát nem alkotmányellenes, ha nyugellátás helyett szociális ellátásban részesülnek az arra jogosultak.

VII. Hogyan változott a szociális jogokra vonatkozóan jogrendünk az Alaptörvény hatálybalépését követően

Amint azt a fentiekben már kifejtettük, az Alaptörvény XIX. cikk (3) bekezdése lehetővé teszi, hogy törvény a szociális intézkedések jellegét és mértékét a szociális intézkedést igénybe vevő személynek a közösség számára hasznos tevékenységéhez igazodóan állapítsa meg. 2012. január 1-jét követően ennek a feltételrendszerét egyrészt a szociális igazgatásról és a szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (Szocvtv.), a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. LXXX. törvény (Tbj.), a közfoglalkoztatásról és a közfoglalkoztatáshoz kapcsolódó, valamint egyéb törvények módosításáról szóló 2011. évi CVI. törvény, valamint részben a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény (Flt.) határozza meg. Ezekről összességében elmondható, hogy a korábbi ellátórendszer helyett az „ellátást a (köz)munkáért” elvet valószínűsítják meg, ami felveti azt a kérdést, mennyiben valósul meg Magyarországon az élethez és méltósághoz való jogból eredő minimális túlélés biztosításának követelménye¹³?

¹² 3217 (IX.22.) AB hat.

¹³ 42/2000. (XI.8.) AB hat.

ZOLTÁN RÁCZ

THE RIGHT TO SOCIAL SECURITY SINCE THE REGIME
CHANGE IN HUNGARY

(Summary)

The interpretation of the right to social security rights has changed multiple times since the regime change in Hungary. The former Constitution contained two relevant provisions but its several provisions correlated to the right to social security rights. The Constitutional Court has interpreted the decision of the content of the social security law taking into account the relevant rules of the international law. The Constitution changed significantly the content of the social security law as the law has not been a subjective issue but a goal state. This attitude is confirmed by the Constitutional Court's practice since 2012. the Hungarian law also oriented for this attitude.